

Předkládací zpráva pro Parlament ČR

k návrhu na přijetí změn příloh 2 a 3 Dohody o ochraně africko-euroasijských stěhovavých vodních ptáků přijatých v Durbanu dne 8. prosince 2018

1. Úvod

Dohoda o ochraně africko-euroasijských stěhovavých vodních ptáků (African-Euroasian Waterbird Agreement - AEWA) (dále jen „Dohoda“) je jednou z dílčích dohod Úmluvy o ochraně stěhovavých druhů volně žijících živočichů (tzv. Bonnská úmluva), jejíž smluvní stranou se Česká republika stala v roce 1994. Dohoda byla sjednána dne 15. srpna 1996 v Haagu a vstoupila v platnost dne 1. listopadu 1999. V současné době má Dohoda 79 smluvních stran ze 121 areálových států pokrývajících Evropu, Afriku, Asii a také Kanadu. Zastoupení jednotlivých regionů je následující: Afrika 54 areálových států, Asie 17, Evropa 49 a Severní Amerika 1 areálový stát. Pro Českou republiku vstoupila Dohoda v platnost dne 1. září 2006. Dohoda má povahu prezidentské smlouvy. Plněním Dohody je pověřeno Ministerstvo životního prostředí.

Sjednání Dohody bylo vyvoláno potřebou zastavit pokles početnosti stěhovavých druhů vodních ptáků a jejich stanovišť v geografické oblasti, kde probíhají migrace africko-euroasijských vodních ptáků, a také potřebou využívat stěhovavé vodní ptáky v souladu s principem udržitelnosti. Dohoda chrání druhy vodních ptáků ekologicky závislé alespoň po část jejich ročního cyklu na mokřadech, přičemž jejich areál rozšíření leží zcela nebo zčásti uvnitř „oblasti působnosti Dohody“. Stěhovaví vodní ptáci jsou obzvláště zranitelní, neboť migrují na velké vzdálenosti a jsou existenčně závislí na mokřadech, jejichž rozloha se zmenšuje a jež jsou ničeny v důsledku činnosti člověka. Cílem Dohody je mezinárodně koordinovaná ochrana, výzkum a monitorování populací vybraných stěhovavých vodních ptáků na rozsáhlém území Afriky, Evropy a části Asie. Smluvní strany Dohody za tím účelem spolupracují také s Úmluvou o mokřadech majících mezinárodní význam, především jako biotopy vodního ptactva (tzv. Ramsarská úmluva), Úmluvou o mezinárodním obchodě ohroženými druhy volně žijících živočichů a rostlin (CITES), Africkou úmluvou o ochraně přírody a přírodních zdrojů, Úmluvou o ochraně evropské fauny a flóry a přírodních stanovišť (Bernská úmluva) a Úmluvou o biologické rozmanitosti (CBD).

Dohodu tvoří 17 článků textu a 3 přílohy. V příloze 1 je textově a mapově vymezeno území, na něž se Dohoda vztahuje. Příloha 2 obsahuje seznam více než 250 druhů vodních ptáků chráněných v rámci Dohody a příloha 3 zahrnuje Akční plán včetně tabulky 1 popisující stav populací stěhovavých vodních ptáků z hlediska jejich ochrany.

Ptáci představují z hlediska mezinárodní ochrany přírody prioritní skupinu. Svědčí o tom i to, že jedním z nejvýznamnějších legislativních opatření EU zaměřených na ochranu přírody je směrnice 2009/147/ES o ochraně volně žijících ptáků (tzv. směrnice o ptácích).

Vrcholným rozhodovacím orgánem Dohody je zasedání smluvních stran, které rozhoduje o základních procedurálních, programových a finančních otázkách. Zasedání probíhá jednou za tři roky. Zatím poslední, tj. sedmé zasedání smluvních stran se uskutečnilo v listopadu r. 2018 v Jihoafrické republice.

2. Cíl a obsah změn přílohy 2 a 3 Dohody a základní důvod pro schválení znění příloh Dohody Českou republikou

Zasedání schválilo změny příloh 2 a 3. Tyto změny lze rozdělit do tří kategorií. První kategorie změn přílohy spočívá v zařazení nového druhu, kormorána chocholatého (*Phalacrocorax aristotelis*) do přílohy 2 Dohody.

Druhá kategorie změn příloh spočívá ve změně definic, které se používají pro kategorizaci populací vodních ptáků uvedených v tabulce přílohy 3 Dohody. Konkrétně došlo k přijetí nové definice pro rychlé krátkodobé snižování početnosti a změně definice dlouhodobého snižování početnosti. Užití těchto nových definic umožní Dohodě lépe reflektovat skutečné stavy populací vodních ptáků ve svých přílohách.

Třetí kategorie změn spočívá v přijetí nové Tabulky 1 v příloze 3. Tato tabulka obsahuje přeřazení řady populací ptáků do jiných sloupců indikujících jejich zachovný status, přičemž obecný trend je spíše přeřazování populací do sloupce A, který indikuje horší zachovný status a tedy vyšší ochranu poskytovanou Dohodou. Další drobné změny byly provedeny v taxonomii druhů uvedených v tabulce přílohy 3. Tyto změny jsou pokryty současnou národní a evropskou právní úpravou s výjimkou populací 9 druhů vodních ptáků, které byly takto přeřazeny do sloupce A Tabulky 1 přílohy 3 a zároveň nejsou dostatečně chráněny směrnicí 2009/147/ES o ochraně volně žijících ptáků. Výhrada k těmto 9 populacím byla podána na úrovni Evropské unie, viz popis níže.

Přistoupením k Dohodě se Česká republika zavázala plnit závazky, které z ní pro ČR vyplývají. Přijetí relevantních a aktuálních údajů do příloh Dohody všemi smluvními stranami je důležité pro efektivní fungování této mezinárodní smlouvy a její využití jako nástroje pro ochranu vodních ptáků v africko-eurasijském regionu.

3. Proces přijetí a právní zajištění změn přílohy 2 a 3 Dohody na národní a evropské úrovni

Dohoda je mezinárodní smlouva prezidentské kategorie a její změny, včetně změn jejích příloh, proto podléhají ratifikaci. S výjimkou výše zmíněných 9 druhů, která byla vyřešena na úrovni EU podáním výhrady jménem EU (viz níže), není přijetí změn příloh Dohody v rozporu s právními předpisy ČR a EU vztahujícími se k ochraně přírody, s ústavním pořádkem ČR, ani s jinými mezinárodními smlouvami, jimiž je ČR vázaná.

Změny Dohody, resp. změny příloh Dohody, standardně vstupují v platnost 90. den po jejich přijetí pro smluvní strany, které neuplatní vůči změně výhradu (v souladu s článkem X odst. 6 Dohody). Proces ratifikace v podmínkách ČR trvá zpravidla déle než 90 dní. MŽP proto vneslo výhradu vůči uvedeným změnám příloh z procedurálních důvodů. Výhrada byla schválena usnesením vlády ČR ze dne 18. února 2019 č. 130 a bude odvolána po dokončení vnitrostátního ratifikačního procesu.

K 9 populacím, které v současnosti nepokrývá směrnice o ochraně volně žijících ptáků, uplatnila Evropská komise výhradu jménem všech členských států a na ČR se proto i po stažení vlastní výhrady bude dále vztahovat výhrada podaná jménem celé EU.

4. Dopady na veřejnou správu, podnikatelský sektor a státní rozpočet

Vzhledem k výše uvedenému právnímu zajištění provádění změny přílohy 2 a 3 Dohody nebude přijetí změn přílohy 2 a 3 Dohody vyžadovat změnu platné právní úpravy ČR v uvedené oblasti a rovněž nebude mít dopad na státní rozpočet, veřejnou správu ani podnikovou sféru nad rámec toho, co stanoví legislativa EU a ČR.

Materiál byl schválen vládou ČR usnesením č. 656 ze dne 15. června 2020.

V Praze dne 14. července 2020

Předseda vlády:
Ing. Andrej Babiš v.r.